

RATIO

ESTETICA

Colecția **Ratio** este coordonată de **Florin George Călian**

Jacques Maritain

Arta
redă paradisul
Scrieri despre artă

Traducere de
Marius Boldor și Alin Tat

Ediție îngrijită de
Alin Tat

Editura Ratio et Revelatio
Oradea
2015

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MARITAIN, JACQUES

Arta redă paradisul : scrieri despre artă /

Jacques Maritain ; trad. de Marius Boldor și Alin Tat ;
ed. îngrijită de Alin Tat ; red.: Otniel-Laurean Vereș.

- Oradea : Ratio et Revelatio, 2015

ISBN 978-606-8680-12-5

I. Boldor, Marius (trad.)

II. Tat, Alin (ed.)

III. Vereș, Otniel (red.)

1:7.01

Copyright © 2015

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, punerea la dispoziția publică inclusiv prin internet sau rețele de calculatoare cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului sau deținătorilor drepturilor de autor reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal sau civil, în conformitate cu legile în vigoare.

Coperta I: Marc Chagall, *Avraam și cei trei îngeri* (detaliu)

www.ratioetrevelatio.com

Cuprins

Prezentare (<i>Alin Tat</i>).....	9
I. Artă, frumusețea, artistul	13
Ce este o operă de artă?	15
Artă și sfințenie	16
Puterea poeziei	20
Despre frumos.....	22
Fragilitatea frumuseții.....	24
Artă redă paradisul	25
Rostul artei.....	27
Artistul captiv.....	28
Artă Evului Mediu.....	29
Forța artei.....	31
Artă se folosește de tot, chiar și de păcat.....	32
Puritatea poetului	33
Fugara revelației a operei	35
II. Poetul și lumea	37
Creația poetică.....	39
Lucrurile lumii și sinele creator	42
Experiența poetică	43
Inspirație și inteligență.....	45

Experiența creatoare.....	47
Inconștientul spiritual.....	49
Orizonturi nesfârșite	53
Poezie și taină.....	55
Poezie și ființă	57
Sensul poeziei.....	59
Delirul poetului.....	61
Misterul răspîndit în lucruri.....	63
Omul.....	65
Pasiune și poezie.....	67
Sensul lucrurilor.....	68
Cunoașterea poetică	70
Sufletul și inima	72
Dialogul dintre suflet și spirit	75
Tăcerea poetului.....	77
Despre copilărie	79
Contemplația	81
Poezie și mistică	82
Metafizică și poezie	83

III. Arta modernă: infinitul „în fața unei mări imense și pustii”	85
Artistul și frumusețea.....	87
Pictura modernă și subiectivitatea	89
Elogiu picturii moderne.....	91
Eliberarea poeziei în secolul al XIX-lea.....	93
Semnificați artei moderne.....	95
Rimbaud.....	96

Experiența suprarealistă	99
Poezia modernă.....	102
Artistul	106
Artă și rațiune.....	107
IV. Dante	109
Inocența creatoare.....	111
Inocența creatoare.....	114
Poezie și prezență	116
Condiția umană	118

Prezentare

Volumul de față cuprinde o selecție de texte despre artă, din opera filosofului catolic francez Jacques Maritain (1882-1973).

Preocuparea pentru artă nu este una secundară în gândirea lui Maritain, decît poate în sensul în care ea derivă, firesc, din nucleul metafizic al filosofiei sale. Pusă în opere, această tematică se regăsește în mai multe cărți: *Artă și scolastică* (1920), *Răspuns lui Jean Cocteau* (1926), *Frontierele poeziei* (1935), *Situația poeziei* (1938), *Intuiția creatoare în artă și în poezie* (1953).

Cel puțin două sînt direcțiile din care poate fi abordat acest versant al operei lui Maritain, și anume dinspre o «filosofie a artei» – sintagmă pe care el o preferă termenului, considerat reductiv, de «estetică» – sau pornind de la diversele observații pe care le formulează cu privire la un artist sau altul, la poeți, la pictori, la muzicieni. Arta modernă are pentru el o semnificație aparte, marcată de conștientizarea noului statut al artistului – autonomia – și de finalitatea operei sale, judecată exclusiv din perspectiva frumosului de atins.

A încadra, pur și simplu, textele despre artă ale lui Maritain la rubrica «estetică tomistă» sau «neotomistă» poate induce în eroare. Nu pentru că autorul ar recuza afilierea sa la tradiția de gândire filosofico-teologică a

Doctorului angelic, ci pentru că ar însemna să spunem prea puțin despre originalitatea și despre aportul propriu al filosofului francez la un capitol puțin dezvoltat în tomism.

Fragmentele alese au primit titluri care, desigur, nu există în original. De asemenea, am propus o structurare în mai multe părți a volumului, pentru a da seamă de fațetele multiple ale gândirii despre artă a lui Maritain.

La sfârșitul fiecărui text este indicată proveniența acestuia – prin titlul lucrării și anul apariției –, precum și volumul din ediția *Operele complete* în care poate fi regăsit – în cifre romane, împreună cu paginile corespunzătoare.

Am prefăcut antologia propriu-zisă cu un text în care Maritain se prezintă pe sine.

Doresc să mulțumesc domnului Michel Fourcade, directorul Centrului de Studii Jacques și Raïssa Maritain (Kolbsheim), pentru generozitatea cu care ne-a sprijinit în realizarea acestui proiect, precum și doamnei Claire Bressolette, pentru mijlocirea sa discretă și eficientă.

Alin Tat

„Ce sînt așadar eu însumi, mă întrebam atunci. Profesor? Nu cred; am predat din necesitate. Scriitor? Poate. Filosof? Sper să fiu. Dar mai ales un soi de romantic al dreptății, prea repede imaginîndu-mi că dreptatea și adevărul vor avea, cu fiecare luptă purtată, drept de cetate printre oameni. Și poate un soi de ascultător al pămîntului, lipindu-și urechea pentru a auzi sunetul izvoarelor ascunse și al nașterilor nevăzute. Și poate, de asemenea, ca orice creștin, în ciuda și în mijlocul mizeriei și al slăbiciunilor și a tuturor harurilor trădate, de care îmi dau seama în seara vieții mele, un cerșetor al cerului deghizat în om al veacului, un soi de agent secret al Regelui Regilor în tărîmul prințului acestei lumi, asumîndu-și riscurile, ca și pisica lui Kipling, care umbla mereu singură”.

Jacques Maritain

I.

Arta, frumusețea,
artistul

Ce este o operă de artă?

Substanța umană e doar vag întrezărită – printr-o cunoaștere care își va spune cuvîntul în operă – numai atunci cînd realitatea lucrurilor este parcă străpunsă prin conaturalitate și emoție. Orice operă de artă este o mărturisire, însă doar descoperind secretele ființei (ghicite cu prețul pătimirii lucrurilor de jos) ea mărturisește secretul poetului.

Patru eseuri despre spirit în condiția sa trupească, 1939; VII, 147.